

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 148/2016-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. mája 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Sergeja Kohuta a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Zuzanou Molokačovou, Masarykova 16, Prešov, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 140/03, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 140/03 porušené boli.

2. Okresnému súdu Prešov prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 140/03 konal bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € (slovom päťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Prešov povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Prešov je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 296,44 € (slovom dvestodeväťdesiatšesť eur a štyridsaťštyri centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Zuzany Molokačovej, Masarykova 16, Prešov, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 148/2016 z 15. marca 2016 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 140/03 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol: „Ako obžalovaný som stíhaný v trestnom konaní vedenom na Okresnom súde v Prešove pod sp. zn.: 2T 140/03, ktorého podkladom je obžaloba Okresnej prokuratúry v Prešove zo dňa 10.3.2003, 2Pv 1559/02-21 a obžaloba Okresnej prokuratúry v Prešove zo dňa 1.12.2003, 1 Pv 610/03. Stíhaný som na tom skutkovom základe, že dňa 1.7.2002 asi o 17.00 hod. v [REDAKOVANÉ], v byte na ulici [REDAKOVANÉ], po predchádzajúcom nedorozumení som mal fyzicky napadnúť svoju bývalú manželku [REDAKOVANÉ], ktorú som mal ťahať za vlasy, opakovane ju biť po chrbte a hlave, čím som jej mal podľa znalca z odboru zdravotníctvo spôsobiť podvrtnutie krčnej chrbtice, ktoré zranenie si malo vyžiadať podľa znalca z odboru zdravotníctvo liečenie spojené s práceneschopnosťou v trvaní 14 dní, teda som mal spáchať trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 221 ods. 1 Tr. zákona. Stíhaný som aj na tom skutkovom základe, že v dobe od roku 2001 do 16.4.2003 v mieste svojho trvalého pobytu v [REDAKOVANÉ] na ul. [REDAKOVANÉ] som mal sústavne vyvolávať strach a stres u svojej bývalej manželky [REDAKOVANÉ], u svojho maloletého syna [REDAKOVANÉ], nar. [REDAKOVANÉ] a u ml. [REDAKOVANÉ], nar. [REDAKOVANÉ], syna svojej bývalej manželky bývajúcim v byte na ul. [REDAKOVANÉ] tak, že:

- som ich mal vyháňať z bytu, vyhrážať sa, že z môjho bytu čoskoro vypadnú, pričom zo strachu často utekali z bytu preč,

- mal som sa vyhrážať zabitím [REDAKOVANÉ], že ju dostanem na psychiatriu, ohrozovať ju kuchynským nožom,

- mal som fyzicky napádať [REDAKOVANÉ] tak, že som ju mal ťahať za vlasy, biť ju rukami po tvári a po ostatných častiach tela,

- mal so vo večerných hodinách vypínať elektrický prúd v byte, čím deťom [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] som mal znemožňovať riadne sa pripravovať na vyučovanie,

- mal som sa vyhrážať [REDAKOVANÉ] odpredajom zariadenia bytu a vystavovať ju stresu tým, že som mal privádzať do bytu záujemcov o kúpu bytu,

- mal som odmietať finančne prispievať na potreby domácnosti, ošatenie a stravu pre mal. [REDAKOVANÉ],

čím som mal u nich spôsobovať traumy a následkom takéhoto konania sa u mal. [REDAKOVANÉ] mala prejaviť porucha defekácie a neurotický syndróm, následkom čoho je liečený doposiaľ, u [REDAKOVANÉ] sa mali prejaviť depresívne poruchy, pre ktoré

je doposiaľ liečená v psychiatrickej ambulancii, teda som mal spáchať trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 215 ods. 1 písm. a), b), e), ods. 2 písm. c), d), ods. 3 písm. b) Tr. zákona. ...

Uznesením Okresného súdu v Prešove zo dňa 18.4.2003, sp. zn.: NtV/54/03, v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove zo dňa 19.6.2003, sp. zn. 4Tpo 29/03 som bol vzatý z dôvodov uvedených v § 67 ods. 1 písm. b), c) Tr. poriadku do väzby. Osobná sloboda mi bola obmedzená od 17.4.2003.“

Keďže napadnuté konanie začaté podaním obžaloby ešte 12. decembra 2003 nebolo dosiaľ právoplatne skončené, sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a zároveň navrhuje, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 € a úhrada trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti prípisom sp. zn. 1 SprO 1022/2015 (doručeným ústavnému súdu 17. februára 2016), v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Čo sa týka nášho vyjadrenia k sťažnosti sťažovateľa, uvádzame, že tento je dôvodný, pričom prietahy v konaní boli spôsobené nedostatočnou obsadenosťou trestného úseku Okresného súdu Prešov v predmetnom období. Namietame však výšku požadovaného finančného zadosťučinenia, ktorá je vo výraznom rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou ústavného súdu.“

Súčasťou vyjadrenia okresného súdu k sťažnosti bol aj prehľad dosiaľ vykonaných procesných úkonov priebehu napadnutého konania, z ktorého vyplynulo, že okresný súd po podaní obžaloby 12. decembra 2003 až do vyhlásenia prvého rozsudku 12. októbra 2004, ako aj následne po jeho zrušení krajským súdom a vrátení spisu od 28. januára 2005 do 27. apríla 2006, keď po vykonaní hlavného pojednávania odročil toto na neurčito z dôvodu vyžiadania zdravotnej dokumentácie poškodenej a uloženia povinnosti znalcovi

vypracovať doplnujúci znalecký posudok. Od toho času okresný súd vo veci konal až 4. októbra 2012, keď rozhodol o priznaní odmeny znalcom a následne zisťoval pobyt obžalovaného, pričom ďalšie hlavné pojednávanie nariadil až na 3. október 2013. Z dôvodu nariadenia znaleckého dokazovania bolo na neurčito odročené aj hlavné pojednávanie konané 17. decembra 2013. Okresný súd potom pokračoval v konaní až od 6. marca 2015, pričom postupne priberal do konania ďalších znalcov. Posledný úkon okresného súdu je zaznamenaný 4. decembra 2015, keď bol spis vrátený znalcom bez znaleckého dokazovania.

K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľ stanovisko nezaujal.

Obsah súvisiaceho spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení z 10. februára 2016, ktoré ústavný súd považuje za preukázané.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou okrem iného domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Sťažovateľ zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (m. m. IV. ÚS 221/04). Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01).

Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva má obvinený právo na to, aby o jeho trestnom obvinení bolo rozhodnuté v primeranej lehote. Toto právo je integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces. Podmieňuje priamo spravodlivý charakter konania tým, že zabraňuje strate dôkazov alebo oslabeniu ich dôkaznej hodnoty. Bráni tiež tomu,

aby obvinený bol príliš dlho vystavený zásahom do svojich práv a slobôd a neistote o svojom osude (rozsudok ESLP vo veci Wemhoff v. Nemecko z 27. 6. 1968).

Pokiaľ ide o primeranosť lehoty, v ktorej má byť vec obvineného prerokovaná, je pojem „primeraná lehota“ relatívny. Primeranosť doby konania sa posudzuje podľa konkrétnych okolností prípadu (napr. rozsudok ESLP vo veci König v. Nemecko z 28. 6. 1978).

Pri posudzovaní, či vo veci došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 26/02) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú povaha konania, teda právna a faktická zložit'osť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka konania a spôsob, akým súd vo veci postupoval. Povahou konania treba rozumieť nielen jeho zložit'osť alebo naopak jednoduchosť na jednej strane, ale aj jeho význam pre obvineného na strane druhej.

Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľa, vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje prísnejšie než doba konania v občianskoprávných veciach, a to vzhľadom na dôsledky trestného konania pre obvineného [obmedzenie práv a slobôd, vplyv na povesť, postavenie v zamestnaní a pod. (napr. rozsudok ESLP vo veci Bagetta v. Taliansko z 25. 6. 1987)].

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu pre naplnenie základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložit'osť veci, ústavný súd po oboznámení sa s vyjadreniami účastníkov a najmä s obsahom vyžiadaného spisu okresného súdu konštatuje, že vec zo skutkového, ale ani z právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti. Ústavný súd zastáva názor, že v okolnostiach danej veci pri sústredenejšom

a najmä efektívnejšom postupe okresného súdu bolo možné postupovať tak, aby bol čo najskôr odstránený stav právnej neistoty sťažovateľa. Ústavný súd napokon poznamenáva, že ani okresný súd na zložitosť veci vo svojom vyjadrení k sťažnosti nepoukázal.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by v súvislosti s pried'ahmi bolo potrebné pripísať na ťarchu sťažovateľa. Ani okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti na takéto skutočnosti nepoukázal, no namietol *„výšku požadovaného finančného zadost'učinenia, ktorá je vo výraznom rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou ústavného súdu“*.

3. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd zistil obdobie rozsiahlej a ničím neospravedlniteľnej nečinnosti od 27. apríla 2006 do 30. októbra 2013. Okrem nečinnosti bol postup okresného súdu v napadnutom konaní aj neefektívny. O uvedenom svedčí najmä skutočnosť, že rozsudok okresného súdu sp. zn. 2 T 140/03 z 12. októbra 2004 bol uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 To 1/2005 z 18. januára 2005 zrušený a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie pre procesné aj skutkové pochybenia.

Ani postup okresného súdu v období od 17. decembra 2013 až dosiaľ v súvislosti so zabezpečením znaleckého dokazovania nie je možné podľa názoru ústavného súdu hodnotiť ako dostatočne efektívny.

Pokiaľ okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti poukázal na *„nedostatočnú obsadenosť trestného úseku“*, tento argument ústavný súd nemohol akceptovať. V tejto súvislosti ústavný súd už viackrát (I. ÚS 23/03, II. ÚS 153/06) poukázal na to, že personálne problémy a nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté pried'ahy, a to len v tom prípade, ak by sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia (m. m. I. ÚS 55/2002). Okresný súd vo svojom vyjadrení neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad.

Napokon ústavný súd zdôrazňuje, že z ústavnoprávneho hľadiska je neakceptovateľné, aby konanie v trestnej veci nebolo právoplatne skončené ani po viac ako 12 rokoch od jeho začatia (napr. IV. ÚS 159/08).

Ústavný súd na základe uvedených skutočností dospel k záveru, že okresný súd svojím postupom v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo postupom okresného súdu porušené, prikázal mu napriek tomu, že sťažovateľ sa toho nedomáhal, aby v označenej trestnej veci konal bez zbytočných prietahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádza.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil,

je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 100 000 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Okrem iného konštatoval, že *„za celé obdobie trestného stíhania žije v napätí, nakoľko vec nie je doposiaľ právoplatne skončená“* a že *„nedokáže zhojiť ujmu, ktorú mu trestné stíhanie spôsobilo a spôsobuje naďalej“*.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 2 T 140/03 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že posudzované konanie nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 5 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní o jeho sťažnosti advokátkou JUDr. Zuzanou Molokačovou. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2014, ktorá bola 839,83 €.

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 139,83 €, t. j. spolu 279,66 €, čo spolu s režijným paušálom 2 x 8,39 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 296,44 €.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. mája 2016